

Inspiratiebundel levensbeschouwelijke en culturele diversiteit / dialoog op school

Schets project, visie en LOP

Doelstelling, werkwijze en tijdspad.....2

Visietekst.....3

Onze bril in kijken naar verbinding en interreligieuze dialoog

Filosoferen met kinderen.....4

Meervoudige identiteit.....4

Ui-model (Bateson).....4

Sensitief multiculturalisme (Agirdag).....6

Grondthema's in gesprekken met kinderen.....9

Wat kunnen we doen om tot meer verbinding te komen?.....9

Methodieken in spreken met kinderen over interreligieuze thema's

Het "Ik ook"- spel..... 11

Het "ui"- spel..... 13

Het perspectief van de oplosser 16

Step Forward, privilegewandeling 19

Collage over de ideale wereld: eentje in verbondenheid 25

Kinderen interviewen ouders 26

Spreekoefening vanuit het ui-model 28

Radio Racismo.....29

*Een project van het LOP Basisonderwijs Genk, stad Genk en UCLL in samenwerking
met de basisscholen van Genk*

Schets project, visie en LOP

Doelstelling, werkwijze en tijdspad

Deze **doelen** staan centraal:

- Leerlingen, leerkrachten en ouders gaan in dialoog rond dit thema
- Welbevinden van kinderen stimuleren en hen zo extra kansen bieden tijdens hun schoolloopbaan
- Ouders meer betrekken op school
- Leerkrachten ondersteunen

Werkwijze:

→ Via gesprekken en vorming (leerkrachten, ouders, kinderen) gaan we op zoek naar draagvlak, voorstellen, verbinding, ideeën,... rond het thema levensbeschouwelijke en religieuze diversiteit in Genk.

Tijdspad en inhoud:

- Startmoment met 14 kinderen van 7 scholen op 20 september 2016
- Infomoment voor alle partners van het LOP tijdens AV op 28 november 2016
- Sessie 1 met leerkrachten met Tine Bos (pedagoge UCLL) in februari 2017: kader omgaan met diversiteit en voorbereiding op gesprekken met kinderen in de klas
- Leerkrachten (cfr. sessie 1) voeren het gesprek in hun klas (feb/maart 2017)
- Gesprekken met kinderen als vertegenwoordiger van hun school met Tine Bos – 3 sessies in maart/ mei 2017
- Gesprek met ouders in oktober 2017
- Studiedag 25 oktober 2017
- Verdiepingstraject met 6 scholen (februari – juni 2018):
 - 2 Sessies met kinderen in februari en maart:
Voorstellen uitwerken
Kader Orhan Agirdag
 - 2 sessies met leerkrachten (mei-juni 2018):
Voorbereiding (methodieken) op gesprekken in de klas
Terugkoppeling voorstellen kinderen
In gesprek met kinderen – sessie van 14 juni werden ook de leerlingen uitgenodigd
- *Vervolgtraject in 2018-2019:*
Vraag naar vervolgtraject van de leerkrachten in 2018-2019 – ook de kinderen vroegen om verder betrokken te worden:

- Sessie voor de leerkrachten van de 6 basisscholen die het verdiepingstraject volgden in november 2018
- Burgemeester of schepen uitnodigen bij volgende sessie (voorstel van leerlingen – zo ziet de burgemeester wat wij doen)
- Studiedag voor alle scholen in 2019
- ° Inspiratiegids

Visietekst (goedgekeurd door alle Genkse basisscholen in mei 2016)

Naar gelijke onderwijskansen via gelijkwaardigheid en verbinding

Vanuit een positieve houding creëren we ruimte voor informatie-uitwisseling en dialoog rond het thema 'levensbeschouwelijk / religieuze diversiteit'

Een engagement van alle partners inzake deelname aan dialoogmomenten en het onderschrijven van de visie

Waar willen we naartoe? **Naar een nieuwe WIJ**

Vertrekkende vanuit volgende **vragen**:

- Wat kunnen LEERLINGEN doen om tot verbinding te komen?
- Wat kunnen OUDERS doen om tot verbinding te komen?
- Wat kunnen LEERKRACHTEN doen om tot verbinding te komen?
- Wat kan DE STAD GENK / ORGANISATIES doen om tot verbinding te komen?

Uitdagingen:

Het welbevinden van alle kinderen stimuleren en hen op die manier extra kansen geven tijdens hun schoolloopbaan

Ouderbetrokkenheid versterken en op die manier kansen van de kinderen versterken

Leerkrachten ondersteunen in omgaan met uitdagingen in het kader van religieuze levensbeschouwelijke diversiteit op school

Vragen:

Hoe kunnen we het verbinding en de aansluiting versterken?

Wat denken kinderen, ouders en leerkrachten hierover en hoe ervaren ze dit?

Hoe kunnen we leerkrachten en scholen ondersteunen in omgaan met een divers samengestelde klas/school?

Onze bril in kijken naar verbinding en interreligieuze dialoog

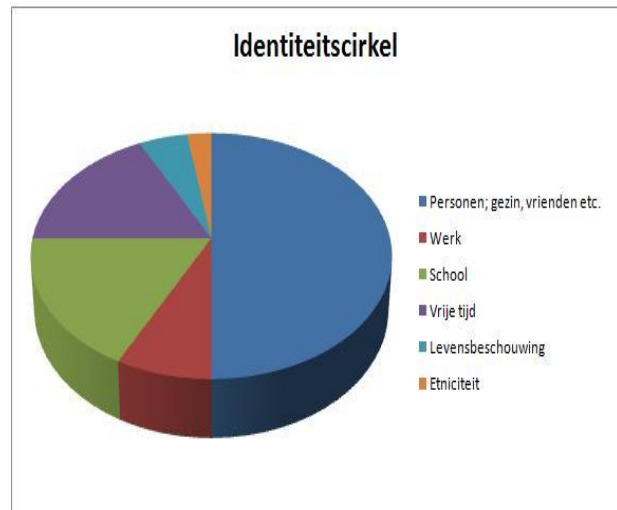
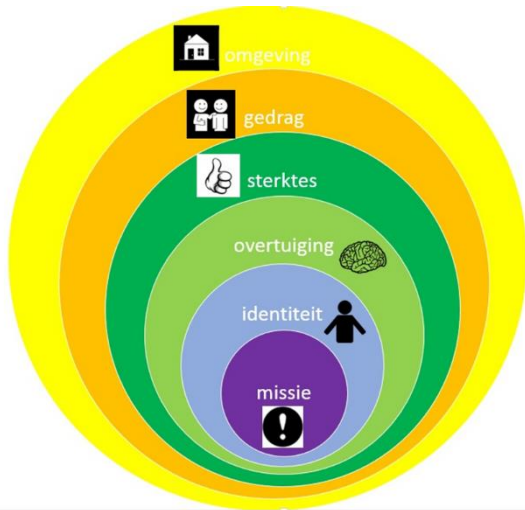
Het is een voorrecht om naar kinderen te luisteren en hun perspectief recht aan te doen. In dit project vatten we een interreligieuze dialoog aan. Wat betekent dat precies? Het gaat om een dialoog tussen mensen van een verschillende religie of andere levensbeschouwing die met elkaar spreken over religie of levensbeschouwing. Dit doen met als doel elkaar te verstaan, niet met het doel er een oordeel of waarheid aan te koppelen.

Om die interreligieuze dialoog grondig te noemen, nemen we deze grondhouding aan:

- Er is **geen juist/ fout antwoord**. In de dialoog wordt de waarheidsvraag of de vraag 'wie gelijk heeft' los gelaten en geven we samen betekenis aan rituelen, visie, missie, het goede leven.
- We gaan uit van een **meervoudige identiteit**: een kind beschrijft zichzelf niet alleen als moslim of als Belg. Hij voelt zich én moslim én voetballer én geliefd in de klas én zoon van zijn ouders, én Belg én de grapjas onder vrienden... De interreligieuze dialoog probeert recht te doen aan de meervoudige identiteit van kinderen. Hanna is uiteraard méér dan het feit dat ze Belg is. Ze heeft hobby's, komt uit een gezin, voelt zich verbonden in de klas. Ook Halid is meer dan een gelovige moslim. Iemand verengen tot één aspect van zijn identiteit bijvoorbeeld nationaliteit, geaardheid of geloof, doet onrecht aan de persoon. Het beeld van de identiteitscirkel illustreert dat idee.
- We spreken vanuit het **ui-model**: Het ui-model staat voor de betekenisgeving van het eigen of andermans functioneren. De drie buitenste lagen (context, gedrag, vaardigheden), zijn redelijk zichtbaar voor anderen. Wat er zich echter aan de binnenkant afspeelt, is minder zichtbaar voor anderen. Hoe beter de lagen van het ui-model in harmonie zijn met elkaar, hoe beter de persoon zich voelt, hoe sterker hij in ontwikkeling is en kan leren. Als er ruis zit op deze laagjes, hindert dat de persoon om ten volle te lev/ren. Dit model gaat zowel op voor kinderen als voor volwassenen. Verkennen hoe die laagjes met elkaar in verbinding staan, is de motor van deze dialoog.
 - o Voorbeeld: *wanneer Hanna (11 jaar) het belangrijk vindt om vriendinnen te hebben, er voor anderen te zijn en zich verbonden te voelen (visie, missie), floreert ze wanneer ze daartoe ook kansen krijgt. Die kansen kunnen klein zijn: coöperatieve groepswerken in de klas, mee op kamp gaan met de chiro, briefjes schrijven aan haar BFF. Ze ontwikkelt vaardigheden en zit in een context die haar gedrag en missie ruimte geven.*
 - o Voorbeeld: *Mounir (25 jaar) is afgestudeerd als leerkracht PAV en Frans. Hij staat voor het eerst een heel schooljaar voltijds in een school en ervaart dat als een bijzonder cadeau. Hij is klastitularis van 4 STW en loopt vast met die klas. Het zijn 14 meisjes, waarvan er maar 4 op leeftijd zitten. 9 meisjes doen net als hijzelf mee aan de ramadan. De wij-zij ervaring die hij als leerling en als student vaak had: 'zij, de Belgen' en 'wij, moslims', voelt hij nu ook bij zijn klas. Hij ziet dat er na conflicten geen verzoening meer mogelijk is. De polarisering is sterk, ook al werken ze wel in gemengde groepjes samen als hen dat gevraagd wordt. Dat patroon zou hij graag doorbreken. Verbinden. Dàt wil hij (missie). Maar lukt dat wel? En is hij dan de aangewezen persoon? Tegelijk voelt hij in zijn omgeving dat datzelfde vraagstuk zich overal voordoet. Hoe verbind je je met anderen als*

je zelf al zo lang voelt dat je er eigenlijk niet mag zijn? (vaardigheden, gedrag, context). Wie is hij om daar verschil in te maken? (identiteit) Hij sprak hier nog nooit met iemand anders over en schrikt tijdens een coaching van zijn eigen woorden.

Het ui-model van Bateson, vertaald voor kinderen

Ik licht elk laagje graag even toe.

- **Omgeving:** in de omgeving of context van de persoon wordt weergegeven wat er speelt. De context omschrijft de situatie, de plek, betrokkenen. Maar kan ook letterlijk klas, leeftijd, adres zijn. *Voorbeeld: Omar gaat naar een katholieke basisschool, woont tegenover C-mine en zit met 21 andere kinderen in het 5de leerjaar. Toevallig na de aanslagen in Nieuw-Zeeland wordt er op school een interreligieuze dialoog georganiseerd.*
- **Gedrag:** dit gaat over het gedrag dat mensen stellen in die context. Wat doet iemand precies? Hoe gedraagt hij zich? Dit nauwkeurig in beeld brengen, geeft je vaak veel informatie. *Voorbeeld: Op de speelplaats slaat Omar soms een praatje met Lander. Lander staat vaak alleen. Soms gaat Omar dan even bij hem staan.*
- **Vaardigheden:** deze laag beschrijft de competenties of vaardigheden die zichtbaar zijn in het gedrag van mensen. Hier met aandacht naar kijken, geeft je veel hefboomen om met de situatie of de persoon om te gaan. Vaardigheden zijn bovendien relatief gemakkelijk (aan)leerbaar en veranderbaar. Je kan kinderen heel veel leren! Maar ook iemand die een nieuwe job start, sleutelt graag aan zijn vaardigheden. *Voorbeeld: Omar maakt niet graag ruzie. Op de speelplaats wordt hij er al eens bij geroepen als er een conflict is. Hij luistert dan naar alle meningen, zonder boos te worden. Samen proberen ze het op te lossen. Omar kan goed luisteren, durft conflicten uitpraten en gebruikt de vragen die hij als bemiddelaar op school geleerd heeft. (vaardigheid)*

- **Visie of overtuiging:** visie gaat over de ideeën, meningen en overtuigingen die mensen hebben over een bepaalde zaak. Mensen hebben een visie op wat een goede leerkracht is, op wat een goede moslim is, op wat je moet doen om een goede vriend te zijn voor iemand. Als het goed met je gaat, zie je die overtuiging ook terug in je gedrag en omgeving. Visie zit eerder aan de binnenkant van het ui-model. Dat maakt dat het niet meteen zichtbaar is voor anderen. Het kost ook meer tijd om daar verandering of verfijning in teweeg te brengen. Dat kan alleen door verbinding, nabijheid, gesprekken en veel dingen samen doen. Voorbeeld: *Omar vindt dat iedereen fouten mag maken, maar hij vindt ook dat iedereen zijn fouten moet goed maken. Je mag er niet over liegen of ze niet verstoppen. Je moet er iets aan doen. Zo kijkt Omar naar het leven (visie). Daarnaast beschouwt hij zichzelf als overtuigd moslim. 'Dat betekent dat je probeert het goede te doen', zegt Omar. Daarom gaat hij altijd een praatje slaan met wie alleen staat op de speelplaats.*
- **Identiteit:** deze laag van het ui-model beschrijft hoe de persoon zichzelf ziet. Hoe typeert hij zichzelf? Ziet hij zichzelf in een meervoudige identiteit? Staat één facet meer op de voorgrond? Identiteit wordt gevormd doorheen de jaren, door jezelf en door je omgeving. Het is echter de kijk van de persoon zelf op zijn eigen identiteit die vaak de rest van het ui-model kleurt. Voorbeeld 1: *Omar maakte een collage van wie hij is. Op die collage zie je dat hij omringd is door mensen (hij vindt zichzelf sociaal), hij portretteert zich als supporter van KRC Genk, als goede vriend, hardloper, bemiddelaar, dierenvriend, gelovige, en broer van Majda.*
Voorbeeld 2: *Toen Peter voor het eerst papa werd, stelde hij zichzelf vaak voor als 'papa van Thomas'. Dat kleurt enorm wie hij is en hoe hij zichzelf ziet.*
Voorbeeld 3: *Hylke voelde zich als kind thuis vaak achtergesteld. Haar ouders zeiden vaak dat ze niet slim genoeg was en kreeg weinig kansen. Haar broer Dieter mocht echter alles. Hylke zei op een vergadering wanneer iemand haar hulp vroeg plots 'Oei, ik ben maar een simpele vrouw, hoor. Zo iets vraag je best aan een man'.*
- **Missie:** beschrijft datgene wat voor jou het allerbelangrijkste is in het leven, waarvoor je opstaat, wat jou drijft en wat je allerhoogste goed is. Mensen die naar hun missie toe kunnen leven en er mee bezig kunnen zijn, hebben het gevoel betekenisvol te zijn. Voorbeeld: *Omar vindt het belangrijk dat hij een goed mens is, dat iedereen rondom hem gelukkig is. In het bijzonder zijn papa, hij wil heel graag dat zijn papa trots op hem is (missie). Daarnaast hoopt Omar goed te zorgen voor het klimaat en de wereld. Als hij zou mogen van zijn mama, was hij mee naar de klimaatmarsen getrokken (gedrag). We hebben maar één planeet en moeten daar zo zorgzaam mogelijk voor zijn, vindt hij (visie).*

Ten slotte grasduinen we met de kinderen in **4 modellen** om tot verbinding te komen. **Prof. Orhan Agirdag** somde enkele modellen op en ontwikkelde een laatste nieuw model. De kinderen vonden zijn 'sensitief multiculturalisme' het beste model. Tot voor kort echter gold het multiculturele model als na te streven norm in de samenleving.

- **Assimilatie** gaat uit van een superioriteitsidee: je bent pas ok en je hoort er pas bij als je je helemaal aanpast. De kinderen in deze groepen schrikken daarvan en vinden het

tegelijk herkenbaar (pestgedrag, uitsluiting). Ze geven aan dat ze er niet willen bijhoren, als ze zichzelf niet mogen zijn.

- **Kleurenblindheid** ontkent de verschillen tussen mensen. Alleen de gelijkenissen worden belicht: we zijn toch allemaal mens, moslims en christenen geloven toch in 1 God en eigenlijk is dat de dezelfde. Kijken naar wat je verbindt, is een erg sterke hefboom in de dialoog, op school en in de samenleving. Maar zo vereng je het individu wel tot dat ene stukje en zie je de meervoudige identiteit van de ander onvoldoende.
- Het **multiculturalisme** is niet langer kleurenblind: het ziet en erkent verschillen tussen mensen. Dat is sterk. Helaas ervaren mensen dat ze vaak aangesproken worden op dat verschil en er mee dreigen samen te vallen. Een Joods jongen in de klas wordt vaak gevraagd hoe men er vanuit zijn geloof naar kijkt. Maar deze jongen is ook meer dan zijn geloof.
- Dat voegt het **sensitief multiculturalisme** toe: het doet ten volle recht aan de meervoudige identiteit van mensen en spreekt mensen als mens aan. Het integreert verbinding en leren vanuit 'heelheid' en de erkenning daarvan.

ASSIMILATIE	KLEURENBLINDHEID	MULTICULTURALISME	SENSITIEF MULTICULTURALISME
  Verschillen zijn niet ok. Je hoort er pas bij als je je helemaal aanpast: je spreekt de taal van de ander, je neemt hun cultuur en geloof over. Je bent niet gelijk en bent niet vrij om jezelf te zijn. <i>Voorbeeld: In het belang van uw kind spreken wij hier Nederlands. U toch ook?</i>	 = Iedereen is hetzelfde. We kijken alleen naar de dingen waarin we gelijk zijn. We zijn blind voor verschillen. Verschillen worden genegeerd. We doen alsof iedereen gelijk is ook al voelt dat voor sommige mensen niet zo. <i>Voorbeeld: we zijn toch allemaal Belgen; religies doen er niet toe op school; het maakt niet uit of leerlingen zwart, groen of wit zijn, voor mij is iedereen gelijk...</i>	 ≠ We zijn niet langer kleurenblind: we zien en erkennen de verschillen tussen mensen. Verschillen mogen naast elkaar bestaan. Het gaat om in vrijheid en kwalitatief samenleven. Mensen worden vaak aangesproken of vallen op door het verschil: iemand die moslim is, is voornamelijk moslim in de perceptie van anderen. <i>Voorbeeld: de rituelen van moslims zijn anders maar gelijkwaardig aan die van katholieken.</i>	 Iedereen is verschillend en dat is super! Je mag jezelf zijn, je mag verschillend zijn. We vieren waarin we gelijk én verschillend zijn. We zijn niet gelijk, maar iedereen is gelijkwaardig. Iedereen heeft een meervoudige identiteit, je bent niet alleen moslim maar ook leerkracht, moeder, Genkenaar, boekenwurm, hardloper, vriendin, vertrouwenspersoon, ... Voorbeeld: - je mag op school je thuistaal spreken, maar het moet niet - We vieren de feestdagen van verschillende culturen - Er is een halal aanbod in het cafetaria en een aanbod voor vegetariërs en voor mensen die niet halal eten - katholieke scholen laten moslima's toe een hoofddoek te dragen en waarderen ook religieuze symbolen van andere geloven - je mag bv een opstel schrijven over Turkse vlag, zodat je goed en kritisch leert schrijven over dingen die je boeien.

Grondthema's in gesprekken met kinderen

Twee jaar lang het voorrecht hebben om met kinderen te spreken, leverde heel wat inspirerende uitspraken, denkwijzen en nuances op. We clusteren hieronder de thema's die het meest terugkwamen door de jaren en groepen heen.

- Spanningsveld tussen **'zie mij en erken mij in mijn anders-zijn'** versus **'behandel me precies zoals de anderen'**. Enerzijds willen kinderen erkenning voor hun geloof, het recht om halal te eten. Anderzijds willen ze liever bij hun vrienden aan tafel zitten en niet aan het halal-tafeltje verderop. *Children long to belong* en dat is wellicht ook wat Halid zegt als hij verwoordt dat je hem gewoon mag aanspreken op wie hij is, niet enkel op het feit dat hij moslim is.
- **Ik moet het andere geloof niet per se goed kennen, om het te respecteren.** Kinderen vinden dat ieder mens respect verdient, ongeacht zijn geloof of afkomst. Toch zeggen ze ook dat het beter verstaan van elkaars rituelen, de dingen voor hen gemakkelijker zou maken. De dialoog in de klas mag echter verder gaan dan feiten, vergelijkingen over geloof. Kinderen zijn bijzonder geïnteresseerd in de beleving ervan en welke betekenis ze er zelf aan geven.
- **Wij komen niet meer tot verbinding na een conflict:** Kinderen geraken wel eens in conflict. Wanneer het om een racistische opmerking gaat, ontstaan er 2 groepen. De groep die zich identificeert met het slachtoffer en een groep die de dader vergoelijkt. De slachtoffers voelen zich wel altijd erg door de leerkracht en school gesteund, maar missen nazorg. Na het conflict terug dingen samen doen, de verbinding herstellen, daar vragen ze effectief hulp en ondersteuning in. Bovendien willen ze zichtbaar maken dat pesten en racisme aan dezelfde patronen en signalen herkenbaar is en dat het evenzeer aandacht en aanpak verdient. Hoe vormen we samen een nieuwe 'wij'?

Wat kunnen wij doen om tot meer verbinding te komen?

Met kinderen verkennen we wat zijzelf, de leerkrachten, ouders en Stad Genk kunnen doen om tot meer verbinding te komen. Ze komen steeds met voorstellen die de hele klas, of meerdere klassen betrekken. De ideeën van kinderen vertalen we naar concrete methodieken en leggen we aan leerkrachten voor om ze af te toetsen op haalbaarheid. De meeste dingen worden bijzonder enthousiast onthaald. Denk maar aan het 'ik ook-spel' dat het ui-model inzet en zowel de gelijkenissen als verschillen deugd doet.

Toch zijn methodieken alleen niet voldoende om aan een gedragen verbinding te werken. Zowel kinderen als leerkrachten ervaren daarin hindernissen: Hoe gaan we er tijd voor vinden? Ben ik daar wel competent voor? Wat zullen ouders zeggen? Wat als het niet goed loopt? Zulke zorgen zijn terecht en verdienen aandacht. Want de dialoog mag niet enkel de verantwoordelijkheid van de individuele klasleerkracht worden. Op schoolniveau dingen uitproberen (acties doen), moeilijke kwesties samen doorspreken en zo je visie als team expliciteren en versterken en structureel tijd maken in je weekrooster om de (interreligieuze) dialoog aan te gaan, zijn noodzakelijke voorwaarden in een duurzame gedragen verbinding. In het vervolg van dit project ondersteunen we dit graag!

Methodieken in spreken met kinderen over interreligieuze thema's

Tine Bos en Ingrid Heps

Het "Ik ook"- spel.....	11
Het "ui"- spel.....	13
Het perspectief van de oplosser	16
Step Forward, privilegewandeling	19
Collage over de ideale wereld: eentje in verbondenheid	25
Kinderen interviewen ouders	26
Spreekoefening vanuit het ui-model	28
Radio Racismo.....	29

Het "Ik ook"- spel

: 20-60 minuten

: hele klas, ongeveer 10-20 leerlingen

Klasopstelling: stoelen in kring, met 5 stoelen in binnenkring. Voor 1ste-6de leerjaar

Materiaal: -

Doelen:

- Elkaar op ludieke manier beter leren kennen
- Diversiteit vieren
- Kinderen ervaren dat iedereen uniek is en verschilt van elkaar
- Kinderen ervaren dat iedereen gelijkenissen heeft met iemand anders

Aanpak:

- Iedereen zit met zijn stoel in de buitencirkel
- Ronde 1: waarderen van het verschil
 - o 1 leerling gaat in de binnencirkel zitten en benoemt een eigenschap/gebeurtenis van zichzelf die absoluut uniek is en waar hij zeker van is dat niemand anders die deelt. Bijvoorbeeld: *Ik ben al 3 keer in Turkije geweest; ik heb thuis een hamster; ik heb een litteken op mijn knie; wij bidden thuis voor het eten; ik kan in 5 talen hallo zeggen; ik heb 2 mama's;...*
 - o Als iemand in de klas die eigenschap toch deelt, springt hij op, roept 'ik ook' en neemt plaats in de binnencirkel.
 - o De eerste leerling zoekt dan door naar een eigenschap die wél uniek is.
 - o Wanneer hij iets gevonden heeft dat hem uniek maakt, gaat de beurt naar een volgende leerling
 - o Deze ronde eindigt als iedereen geweest is, of na 10 minuten.
- Ronde 2: waarderen van de gelijkenis/verbondenheid
 - o 1 leerling gaat in de binnencirkel zitten en benoemt een eigenschap/idee/visie van zichzelf waarvan hij zeker is dat iedereen in de klas die met hem deelt
 - o Als iemand in de klas die eigenschap deelt, springt hij op, roept 'ik ook' en gaat op zijn stoel staan.
 - o De eerste leerling zoekt dan door naar een eigenschap die wél gedeeld is.
 - o Als elke medeleerling op zijn stoel staat, gaat de beurt naar een volgende leerling
 - o Deze ronde eindigt als iedereen geweest is, of na 10 minuten.

Focus van de gespreksleider

- Tussentijdse begeleiding gespreksleider: meedoen en religieuze thema's invoegen.

- Indien teveel kinderen fysieke eigenschappen noemen (ik heb een hart, ik heb 2 handen...) open trekken naar wat je met je handen doet, naar wie je hart uitgaat...
- Vraagtechniek: Procedureel open en thematisch FMK onderzoeksplan

Nabespreking

- Nabespreking:
 - o Wat was gemakkelijk: verschillen of gelijkenissen vinden? Wat vond je verrassend?
 - o Wanneer geniet van het idee uniek te zijn? (transfer naar 'echte wereld')
 - o Wanneer geniet van het idee met anderen verbonden te zijn (transfer echte wereld).
 - o Denk aan andere groepen waartoe je behoort: dingen waarin je in deze groep verschild, verbinden je die met andere mensen of andere groepen?
 - o Zijn de dingen die wij allemaal deelden even waar voor alle (gelovige/niet-gelovige) mensen ter wereld?

Variatie:

1. Je maakt 1 grote kring met stoelen, en iedereen die denkt 'ik ook', gaat op zijn stoel staan.
2. **All that we share:** zie zelfde oefening als in de vorming: je komt naar voor als de stelling bij je past. Ook hier ligt de kracht in de nabespreking en de beleving.

Het is gemakkelijk om mensen in vakjes te stoppen. Er is 'wij' en er is 'zij'. Er zijn mensen waarmee we iets gemeenschappelijk hebben en mensen waarmee we misschien niets gemeenschappelijk hebben. Ik ga jullie een paar vragen stellen vandaag. Sommigen kunnen wat persoonlijk zijn. Ik vraag je graag om eerlijk te antwoorden. Wanneer je 'ja' kan antwoorden op de vraag kom je naar voor.

	stelling	Namen of aantal kinderen noteren
1	Ik woon zelf in Genk	
2	Soms hang ik wel eens de clown uit in de klas	
3	Ik bid voor het eten	
4	Ik heb een stiefouder	
5	Ik vind dat meisjes beschermd moeten worden	
6	Ik hou van sport of dans	
7	Ik voel me wel eens alleen	
8	Ik heb vrienden met een ander geloof dan het mijne	
9	Ik wil geen varkensvlees eten	
10	Ik geef complimentjes aan anderen	
11	Ik probeer een goed mens te zijn	
12	Ik heb een hond thuis	
13	Ik wil mijn eigen geloof en dat van anderen graag beter leren kennen	
14	Mijn mama is de beste mama van de hele wereld	
15	Ik leer graag nieuwe mensen kennen die anders zijn dan ik	

Het “ui”- spel, casus Omar

: 120 minuten

: hele klas, ongeveer 10-20 leerlingen

Klasopstelling: op de speelplaats of in grote ruimte waar met krijt op de grond getekend mag worden. Voor 5de en 6de leerjaar

Materiaal:

- krijt om het ui-model op de grond te tekenen
- A4-tjes met ui-model
- Voorbeeldkaartjes per duo

Doelen:

- Elkaar op ludieke manier beter leren kennen
- Diversiteit vieren
- Kinderen krijgen zicht op de gelaagdheid in zichzelf
- Kinderen herkennen verschillen op de laagjes in zichzelf
- Kinderen herkennen gelijkenissen en verschillen in de laagjes in jezelf en anderen
- Stereotype denkbeelden doorbreken

Aanpak:

- **Klassikale instructie (5')**: uitleggen van ui-model met voorbeeldje. Streven: als alle laagjes bij elkaar passen, voel je je goed en kan je gemakkelijk een goed mens zijn. Wanneer de laagjes niet goed bij elkaar passen, voel je je niet goed in je vel.
- **Oefening (5')**: Iedereen krijgt een ui op A4-tje, met 6 kaartjes bij. Elk kaartje geeft een voorbeeld bij een laagje (missie, identiteit, overtuiging, vaardigheid, gedrag, context)
- **Ronde 1 (7')**: oefening rond het personage Omar (iedereen doet mee)
 - Begeleider leest voorbeelden voor (1x het hele verhaal, daarna pas in stukjes). Kinderen kiezen per voorbeeld over welk laagje van Omar het gaat. Ze gaan in die schil van de ui staan.
 - Voorbeelden:
 - Omar gaat naar een katholieke school en zit met 21 andere kinderen in het 5de leerjaar (omgeving) -> aanpassen aan het leerjaar waarin we deze oefening doen
 - Omar vindt het belangrijk dat hij een goed mens is, dat iedereen rondom hem gelukkig is. In het bijzonder zijn papa, hij wil heel graag dat zijn papa trots op hem is (missie)
 - Op de speelplaats slaat Omar soms een praatje met Lander. Lander staat vaak alleen. Soms gaat Omar dan even bij hem staan. (gedrag)

- Omar heeft veel vrienden. Hij kan goed praten, durft de leiding nemen maar ziet er ook op toe dat alle vrienden aan bod komen. Hij kan goed zijn beurt afwachten en moedigt anderen graag aan. (vaardigheid).
 - Omar maakt niet graag ruzie. Op de speelplaats wordt hij er al eens bij geroepen als er een conflict is. Hij luistert dan naar alle meningen, zonder boos te worden. Samen proberen ze het op te lossen. Omar kan goed luisteren en durft conflicten uitpraten. (vaardigheid)
 - Omar vindt dat iedereen fouten mag maken, maar hij vindt ook dat iedereen zijn fouten moet goed maken. Je mag er niet over liegen of ze niet verstoppen. Je moet er iets aan doen. Zo kijkt Omar naar het leven (visie)
 - Omar en zijn ouders en oudere broer Mounir, zijn moslims (omgeving of missie)
 - Nabespreking: kijken naar inzicht en begrip
- **Ronde 2 iedereen spreekt zich uit in de ui:**
- (iedereen doet mee, 2 kinderen zijn observator en kijken naar verschillen en gelijkenissen)
 - **Instructie:** wanneer de stelling voor jou waar is, ga jij bij de juiste schil staan.
 - **Stellingen**
 - gericht op zelfde visie/missie dat zich uit in ander gedrag (1) en zelfde gedrag (2) dat zich uit in andere missie. Stellingen op maat van de klas kiezen om herkenbaarheid te vergroten
 - differentiatie: stel dat... oefening doen.
 - Welk gedrag zou jij stellen als... iemand gepest werd uit jouw klas/ jouw familie/ jouw geloof/ een ander geloof.
 - Welke visie hoort bij het gedrag dat jij hierboven stelt?
 - Stel dat er een aanslag gepleegd wordt en jij haalt met jouw daden de krant (als buur, als hulpverlener, als vriendin van...). Als wat voor een mens (identiteit) wil jij dan geportretteerd worden?
 - Welk gedrag moet je dan stellen om die identiteit vorm te geven...

Focus van de gespreksleider en observatoren

- Tussentijdse begeleiding gespreksleider: non-verbale signalen in klashouden
- Vraagtechniek: Procedureel open en scherp contrasterend

Nabespreking

- Nabespreking:
 - Wat viel op? Wat vond je verrassend?

- Waarin zit gelijkenis (in gedrag ook al heb je niet dezelfde visie/identiteit; in visie ook al uit je die niet op dezelfde manier)
- Is er gedrag dat iedereen zou willen doen/zou willen verbieden? Heeft dat gedrag met geloof te maken?
 - Bij negatieve voorbeelden: is dat gedrag typisch voor dat geloof? (loskomen van stereotypen en exclusief denken)
 - Bij positieve voorbeelden: is dat gedrag typisch voor dat geloof/identiteit/missie/visie?
 - Zijn er mensen die er elke dag in slagen precies zo te handelen als ze willen zijn?
 - Zijn er mensen die er niet elke dag in slagen precies zo te handelen als ze willen zijn...

Het perspectief van de oplosser

: 150 minuten
leerlingen

: hele klas, ongeveer 10-20

Klasopstelling: 1 centrale tafel met 4 wijze personen aan. 4 tafels in elke hoek van de kamer waar telkens 4 leerlingen als achterban kunnen werken.

Materiaal:

- 'Daderprofiel en contextgegevens'
- Oplossingsprofiel voor de 4 wijzen
- Rollen voor elke achterban

Doelen:

- Kinderen nemen perspectief in van verschillende doelgroepen bij een conflict
- Kinderen ervaren gevoeligheden van groepsdruk
- Kinderen ervaren dat ze verschillende rollen kunnen innemen bij een conflict
- Kinderen ervaren de kracht van herstel en dialoog
- Kinderen ervaren dat onrecht niet met een geloof samenhangt
- Kinderen ervaren dat je op een rechtvaardige, ondersteunende manier met onrecht kan omgaan.
- Stereotype denkbeelden doorbreken

Aanpak:

- **Klassikale instructie** (5'): speluitleg. *'Op de veldloop van de scholen in Genk, zijn de kleedkamers geplunderd. Kinderen uit alle scholen zijn hun rugzakken en gerief kwijt. Veel kinderen zijn in shock, wenen of zijn bijzonder stil. Ouders zijn boos. Leerkrachten voelen zich in het hart getroffen. "Wie neemt nu iets weg van onze kinderen", vragen ze zich af? Als het nieuws bekend raakt, zetten scholen in de naburige gemeenten Zonhoven, Houthalen- Helchteren en Maasmechelen hulpacties op. Op TV-Limburg wordt die avond ook bekend gemaakt, dat X de dader was. X is een leerling uit het 5 de middelbaar die vroeger ook in Genk naar school is geweest.'*

Aan de overlegtafel zetelen 4 wijzen: 2 mensen uit Genk, 1 afgevaardigde uit Zonhoven en eentje uit Maasmechelen. Ze zoeken samen naar een oplossing voor de getroffen gezinnen. Elke wijze heeft een achterban: dat zijn mensen die hem/haar steunen en advies geven. Zij zitten elk per groep aan een tafeltje in de klas.

Zowel de wijzen als de groepen krijgen rollen toebedeeld. Het is belangrijk dat deze rollen wisselen terwijl het verhaal hetzelfde blijft, maar het daderprofiel wijzigt.

- Verloop van oefening:

- Wijzen overleggen 5 minuten met elkaar. Tegelijk overlegt achterban over advies dat ze aan wijze willen geven
 - Wijzen gaan naar achterban en ze wisselen informatie uit (7 minuten)
 - Wijzen zetelen opnieuw in wijzenraad en komen tot 1 oplossing waar iedereen zich in kan vinden. Voorwaarde: het moet het herstel van het onrecht én van de dader garanderen. De oplossing moet verbondenheid opleveren en géén verdeeldheid. (5 minuten). Achterban mag supporteren.
 - Wijzen en achterban worden geïnterviewd over hun visie op de oplossing
 - Daarna wisselen wijzen (komen uit dezelfde achterban), maar er is een andere dader en hun achterban krijgt ook een andere rol.
- **Profiel van de 4 wijzen:**
 - 1 persoon is moslim
 - 1 persoon is niet-gelovig
 - 1 persoon is katholiek (want ook katholieke scholen in LOP)
 - 1 persoon is jood of een andere veelvoorkomende godsdienst in de betreffende school
 - **Daderprofiel (wisselt per oefening):**
 - **Dader 1:** meisje van 17 jaar, met bijzonder veel verdriet. Ze wilde weglopen en was op zoek naar geld. Ze wist dat het veldloop was, en nam er zoveel mogelijk spullen mee. Ze had een vriendin meegenomen om alles te helpen dragen. Haar ouders voelen zich verslagen. Ze hebben een katholiek geloof en hebben hun dochter altijd het beste willen geven. Ze begrijpen niet dat ze dit gedaan heeft. Ze willen dat hun dochter kan thuiskomen, ze zien haar nog steeds graag en willen samen een oplossing zoeken.
 - **Dader 2:** jongen van 17 jaar, die zich erg eenzaam voelde. Iedereen kende hem, maar hij leek geen echte vrienden te hebben. Zijn ouders voelen zich verslagen. Ze geloven in de Koran en hebben hun zoon altijd het beste willen geven. Ze begrijpen niet dat hij dit gedaan heeft. Ze willen dat hun zoon kan thuiskomen, ze zien hem nog steeds graag en willen samen een oplossing zoeken.
 - **Dader 3:** meisje van 17 jaar, dat boos is op de hele wereld. Ze hadden het niet breed thuis en ze was het zo beu om arm te zijn. Ze werkte hard voor school en haalde goede punten, maar dacht toch steeds dat mensen zagen dat ze arm was. Tijdens de veldloop, had zij geen school. Zonder er over na te denken, liep ze alle kleedkamers binnen en nam alles mee wat ze kon dragen. Haar mama voelt zich verslagen. Ze is niet-gelovig maar gelooft wel in het goede op de wereld. Ze heeft haar dochter altijd het beste willen geven. Ze begrijpt niet dat ze dit gedaan heeft. Ze wil dat hun dochter kan thuiskomen, ze ziet haar nog steeds graag en wil samen een oplossing zoeken.
 - **Dader 4:** jongen van 18 jaar, die vroeger op school erg gepest werd. Hij was de enige joodse jongen (of een andere minderheid op de betreffende school) op

school en werd vaak uitgelachen en uitgesloten. Zijn ouders voelen zich verslagen. Ze geloven in hun zoon en hebben hem altijd het beste willen geven. Ze begrijpen niet dat hij dit gedaan heeft. Ze willen dat hun zoon kan thuiskomen, ze zien hem nog steeds graag en willen samen een oplossing zoeken.

- **Profielen achterban:**

- **Elk profiel kan bij elke gelovige en zijn achterban geplakt worden.** Als de oefening 4 keer gedaan wordt, krijgt elke achterban ook telkens een andere rol. De groepssamenstelling blijft telkens dezelfde, alleen wordt er bij een volgende oefening een nieuwe wijze afgevaardigd. Hieronder volgen mogelijke voorbeeldprofielen van de achterban:
- **Achterban van wijze 1:** deze mensen voelen zich getroffen door het onrecht. Veel van hun kinderen zijn hun spullen kwijt. Ze willen zoeken naar oplossing. Hulpacties opzetten, met dader en ouders praten, kijken hoe het onrecht hersteld kan worden.
- **Achterban van wijze 2:** deze mensen voelen zich getroffen door het onrecht. Veel van hun kinderen zijn hun spullen kwijt. Ze willen zoeken naar oplossing. Ze willen laten zien dat ze blijven zoeken naar verbinding. Ze organiseren een pannenkoekenslag voor de scholen in Genk om geld in te zamelen en nieuwe sportzakken te kopen. Ze willen ook buurtfeesten organiseren en hopen dat kinderen, moslims, ongelovigen, ... altijd samen naar verjaardagsfeestjes kunnen. Dingen samen doen, voorkomt dat je van elkaar vervreemdt vinden ze.
- **Achterban wijze 3:** deze mensen voelen zich getroffen door het onrecht. Er zijn niet veel joodse/moslim/katholieke/niet-gelovige (hangt af van profiel wijze) kinderen in Genk maar toch willen ze laten voelen dat dit helemaal niet kan. De ouders willen een stille optocht houden om hun ongenoegen te uiten en de getroffen kinderen zo hun steun te betuigen.
- **Achterban van wijze 4:** deze mensen voelen zich getroffen door het onrecht. Veel van hun kinderen zijn hun spullen kwijt. Ze willen de dader straffen. Alleen zo kan er gerechtigheid zijn.

- **Nagesprek:**

Liefst kort na elke oefening, zodat de volgende oefening beter kan.

- Wat viel op? Wat vond je verrassend?
- Wat zijn succesvolle strategieën om tot herstel te komen?
- Wat helpt niet als je moet omgaan met conflict? Wat is verbindend?
- Doet de achtergrond/profiel van de dader er toe als je naar oplossingen zoekt?
- Reageert de achterban anders als ze zich meer verbonden voelen met de slachtoffers/dader?

- Is er één goede manier van omgaan met conflicten of onrecht?
- **Verdieping/ differentiatie: journaal**
Kinderen zijn het nieuwsanker dat over dit voorval bericht op het nieuws van 19u00
 - Wat zijn de feiten?
 - Wie is de dader? Wie zijn de slachtoffers?
 - Op welke manier is er aan herstel gewerkt?
 - Hoe kunnen andere scholen in ons land dit voorkomen?

Step Forward, privilegewandeling (20')

: 60 minuten

: hele klas, ongeveer 10-20

leerlingen

Klasopstelling: in brede gang/ speelplaats of turnzaal zodat alle kinderen op 1 lijn kunnen starten

Materiaal:

- Rollenkaartjes
- Jouw situaties

Startfase en instructie

Elk kind krijgt een kaartje (moet nog dienen!) met een rol.

Leef je in in je rol, waar je geen info over hebt, verzin je er zelf bij.

- Hoe ziet je huis eruit? Je kamer? Waar kan je schoolwerk maken? Hoe is de sfeer thuis?
- Hoe ziet een doorsnee dag eruit voor jou?
- Welke dingen maken jou blij? Wat doe je graag?
- Wat zijn de lastige dingen in je leven?
- Wat doe je met je vrije tijd
- Ga op 1 lijn staan, dit stuk verloopt in volledige stilte.
- Ik lees enkele situaties luidop. Wanneer de situatie voor jou probleemloos en positief verloopt, neem je een (grote) stap vooruit. Zo niet, dan blijf je staan. Bij een tussenvorm mag je een klein stapje zetten.

Leef je in in je rol! Beeld je in hoe jouw personage dat zou beleven.

Stappen vooruit zetten als onderstaande situatie comfortabel voor jou voelt:

- 1 september komt eraan. Jij en je familie kijken uit naar de eerste schooldag. Het wordt sowieso een fantastische dag, ookal ben je een beetje nerveus.

- Je zit op een katholieke school en jullie gaan op bosklassen. Er worden hamburgers voorzien door de leerkrachten. Er zijn geen afspraken gemaakt of het over halal vlees gaat of niet
- Op school is het onderwerp deze week: hoe was jouw vakantie?
- Op een infoavond voor ouders wordt uitleg gegeven bij het schoolsysteem, afspraken, betalingen, ... Niet te missen voor de ouders!
- Het is sportdag op school. Het leerkrachtenteam organiseerde tal van leuke activiteiten, waaronder ook speciale sporten. Voor sommige dingen (muurklimmen, paardrijlessen) met je enkele euro's bijbetalen. Maar je kan ook kiezen voor gratis activiteiten, zoals zwemmen of honkbal.
- Het is Suikerfeest. Daar wordt op school en in de klas niet rond gewerkt.
- Je hebt thuis de tijd, de ruimte en de rust om elke dag het nodige huiswerk en studiewerk te maken.
- Elke leerling wordt gevraagd 5 steunkaarten van 5€ te verkopen bij vrienden en familie, voor de spaghettiavond.
- Op het kerstfeestje in de klas. De helft van de leerlingen worden aangeduid om thuis een lekker dessertje te maken of kopen en mee te brengen. Met het klasfeest in juni doet de andere helft leerlingen dat.
- Het huiswerk is een stuk moeilijker dan de oefeningen in de klas. Pffft, dit wordt zweten. Je kan je (een van) je ouders om hulp vragen. Gelukkig, want deze taak staat op punten!
- Het is een belangrijke dag voor jouw levensbeschouwing. Je kan die dag met vrienden en familieleden doorbrengen, zoals het in de traditie van je geloof of levensbeschouwing is.
- Mijn grootvader is overleden, ik woon zijn begrafenis bij en kan samen met mijn familie rouwen.
- Voor thema 'mijn studiekeuze' komt elke leerling zijn mama of papa in de klas een namiddagje vertellen over zijn beroep.
- Het is morgen mijn verjaardag. Op school is het de gewoonte dat elke leerling een cadeautje of dessertje voor alle andere klasgenoten en de juf(fen) meebrengt. Maar de juf zegt altijd dat dat niet verplicht is.
- Het is vaderdag. Elke leerling heeft een korte spreekopdracht over 'mijn vader, mijn held'.
- Het is schoolfeest. Iedereen is enthousiast over de ouders, grootouders en soms zelfs tantes en nonkels die mee komen kijken naar de optredens en presentaties.
- Afsluiting van het schooljaar. We vieren met de klas dat we het jaar goed hebben afgerond en al onze grote plannen voor het volgende schooljaar.

Bekijk welke plaats je ten opzichte van elkaar inneemt. Prent je in waar/hoe je staat!

Debriefing/afhaalrondje (5')

- Hoe voelde het om naar voor te gaan of niet naar voor te kunnen gaan?

- Voor diegenen die snel vooruit gingen, op welk punt begon je te merken dat anderen niet zo vlot vooruit geraakten?
- Hoe was het om niet vooruit te geraken?
- Had iemand het gevoel dat zijn basisrechten in het gedrang kwamen op een bepaald moment?
- Is dit een afspiegeling van het echte leven/ de maatschappij?

Groepsopdracht (25')

- Zoek je groepsgenoten: dezelfde kleur bolletje staat op de achterkant van je kaartje.
- Bespreek samen:
 - o Beurtelings: hoe heb jij de oefening ervaren vanuit je rol?
 - o Hoe ver ben je gekomen
 - o Wat vond je pijnlijk/Verrassend?
 - o Kies samen 3 pijnlijke momenten. Bedenk hoe je die in de klas/ op school kan vermijden/voorkomen. Wat kan jij doen om tot verbinding te komen?

Plenair: elke groep deelt zijn allerbeste idee! (5')

Rollen

Jij en je broer wonen bij je alleenstaande moeder die momenteel zonder job zit. Het is niet eenvoudig voor haar werk te vinden dat combineerbaar is met de zorg voor haar 2 kinderen. Wie zal jullie van school halen?	Je zit als enige niet-moslim in het vijfde leerjaar. Soms heb je het gevoel dat je er helemaal bij hoort, soms voel je je een buitenstaander. Daar heeft niemand schuld aan. Maar het maakt je soms droevig.
Je bent nu al bijna een jaar in België. Daar ben je blij om! Toch word je vaak 's nachts opgeschrikt door nachtmerries van onderweg of de oorlog in Syrië. Op school maakte je een nieuwe vriend, de juf is erg behulpzaam. Je ouders lijken uitgeput en jij durft niet goed zeggen dat je vaak buikpijn hebt. Ze hebben al zo veel aan hun hoofd.	Jij bent eigenlijk een hele 'gewone' jongen. Behalve dan, je hebt 2 papa's. Die hebben je geadopteerd omdat ze heel erg graag kinderen wilden. Voor jou is dat helemaal niet gek, toch merk dat je dat sommige mensen dat niet begrijpen, er raar over doen, of veel vragen stellen. Stom hoor!
Je papa werkt voor een Turkse firma en is bijna de helft van het jaar in Turkije of reist de wereld rond. Op je verjaardag of vaderdag vind je dat erg lastig. Soms wil je zo graag zijn stem horen.	Je bent de dochter van een katholieke mama en een moslim papa. Ze hebben vroeger erg moeten strijden om samen te mogen zijn! Thuis is alles bespreekbaar, maar je voelt dat zowel jij als je ouders vaak op hun geloof aangesproken worden. Dat stoort je, het zijn maar gewone mensen hoor!
Je bent de oudste van 3 kinderen. Je ouders zijn gescheiden toen je 6 jaar was. Ze hebben elk een nieuwe relatie, maar de regels zijn op beide plekken erg anders. Dat maakt je onrustig en je weet niet waar je met die onrust naar toe moet. Je probeert heel goed te noteren wat je wanneer mee naar school moet brengen, want het is zo'n chaos in je hoofd. Je bent altijd bang iets vergeten te zijn. Alsof je constant met je reiskoffer leeft.	In de jaren '60 zijn je grootouders vanuit Turkije naar Limburg gekomen. Je grootvader werkte in de koolmijn. Je spreekt vlot Nederlands, en hebt ook een goede basis in het Turks. Toch zijn er verschillen. Wat je op school in het Nederlands leert, kan je moeilijk in het Turks uitleggen aan je (groot)ouders. Wat je thuis bespreekt met je grootouders, kan je niet altijd in Nederlandse woorden vatten.

Jullie gezin is getuige van Jehova. Je hebt het nooit anders geweten en vindt daar niks gek aan. Toch merk je op school enkele verschillen. Bij jullie worden verjaardagen niet gevierd, alle andere kinderen doen dat wel. Ook bepaalde religieuze rituelen doe je liever anders.

Je bent 10 jaar, en hebt al wel wat meegemaakt. Tenminste, dat zeggen mensen tegen je of over je. Je zit momenteel bij een pleeggezin sinds een jaar. Je mama zie je elke zaterdag. Je weet niet hoe lang het zo blijft, of er een ander pleeggezin komt, of je terug naar mama kan, en of je dat allemaal wel wil.

In de school waar ik ga, geeft mijn papa les. Ik zit niet bij hem in de klas, maar ik ga met hem vroeg mee naar school. Ik mag in zijn klas mijn huiswerk maken wanneer hij nog wat moet opruimen, een vergadering heeft, of een gesprek met een ouder. Dat vind ik leuk! Soms mag ik zelfs even in de leraarskamer bij hem! ☺
En als ik iets niet goed begrijp, dan kan hij het me super goed uitleggen thuis!

Mijn ouders gaan scheiden. Ik dacht dat er vroeger al veel ruzie thuis was, maar nu ze aan het scheiden zijn is het er alleen maar erger op geworden! En ik en mijn zus zitten er midden in. Wat niet mag van de ene, krijgen we in overvloed van de andere. Halsoverkop logeren we soms dagen bij de andere ouder. Mijn schoolspullen heb ik dan niet altijd bij, maar mijn hoofd staat er ook vaak niet op. Pffft, ging het maar allemaal snel voorbij!

Wij zijn het enige Joods gezin in onze wijk. We nodigen vaak mensen thuis uit. Mama zegt soms dat de moslims ons niet goed begrijpen, maar ik snap waar dat over gaat. Ik voetbal supergraag met Youssef en als we samen in de ploeg zitten, winnen we altijd.

Mama en papa werken in Brussel. Ze moeten een vroege trein nemen en zijn soms laat thuis. Ze zijn advocaat!
Na school komt een babysit ons ophalen tot ze thuis zijn, en dan spelen we leuke spelletjes of kijken tv. Op maandag komt Liesbeth. Ze is lief en helpt een beetje met mijn huiswerk. Op dinsdag is het Lore, zij vergeet soms te kijken in mijn agenda: joepie, geen huiswerk dus! ;)

Mama zet vaak de tv uit als het weer over de aanslagen gaat. Ze zegt dat de wereld doet alsof alle moslims terroristen zijn. Dat maakt haar bang. Onze gemeente heeft sinds kort ook een rechtse burgemeester. Ik weet niet goed wat dat betekent, maar hij wil iedereen terug naar zijn eigen land sturen. Dat vind ik gek. Ik ben toch hier geboren?

Voor mij, als moslim, is het zeer belangrijk om halal te eten. Als andere kinderen jarig zijn en met snoep ofzo trakteren, ben ik niet zeker dat er geen gelatine in zit. Ik probeer voorzichtig te zijn. Soms snappen mijn vrienden dat niet.

Je hebt 6 broers en zussen! Altijd plezier in huis! ☺ Mama is de hele dag in de weer met koken, de was, boodschappen en het huis proper houden. Papa werkt in de fietsenwinkel van Erik. Hij sleutelt doodgraag aan fietsen, dat wil ik ook leren.

Ik draag de kleren van mijn oudere zussen, als die te klein zijn voor hen. We hebben geen geld om mee te gaan op zeelessen of naar de dierentuin te gaan met 7 kinderen. Maar dat vind ik niet erg! We spelen graag in de tuin of met de vriendjes in de straat.

Mijn mama en papa willen dat ik het goed heb op school, ze bezochten 3 scholen, lazen informatie over de scholen op de website en in inspectieverslagen. Ze zeggen dat ze nu zeker zijn de beste school voor mij gekozen te hebben. Zo konden we met een gerust hart op vakantie in Frankrijk. Dat was leuk: een huisje met een zwembad! Veel toffer dan de skivakantie die we in de winter maakten... brr, dat was koud!

Je papa ging niet lang naar school, maar heeft een superleuke pizzazaak. De hele stad komt bij ons eten! Hij werkt er elke avond. Mama helpt bij het opdienen en het papierwerk. Ze kunnen meestal niet naar het oudercontact, omdat het restaurant dan open is. Maar papa zegt 'dat hij daar toch nooit veel van begrijpt, wat al die slimme juffen met hun dure woorden zeggen'. 'Als je hard kan werken, kom je ver in het leven, jongen!', zegt hij dan. En hij kan het weten.

Je bent helemaal niet dom en begrijpt snel wat in de lessen uitgelegd worden. Maar dan komt het lastige: studeren uit teksten en handboeken. Pfft! Door je dyslexie is dat zo'n ontzettend grote strijd met jezelf, dat je het soms niet volhoudt. En als je het wel volhoudt, blijft het enorm veel moeilijker dan hoe het leek toen de leerkracht het in de les uitlegde. Niet helemaal eerlijk, vind je, maar je doet je best, er zit niet veel anders op!

De kinderen in je klas hebben erg andere gewoonten dan jij. Je groeide op in Amsterdam, Nederland. Je spreekt wel dezelfde taal, maar toch begrijpen de andere kinderen je vaak niet. Jij snapt ook niet waarom men het niet gewoon zegt zoals het is. Je kan wel goed met de meisjes opschieten in de klas, maar daar word je door de jongens vaak mee uitgelachen. Daar trek jij je gelukkig niets van aan!

Na een jaar in een OKAN-klas is je Nederlands vrij goed geworden. Je kan meebabbelen met je klasgenoten en met de burens, al moet je soms vragen om iets te herformuleren. Tijdens de lessen is het lastiger! Zoveel moeilijke woorden, en te weinig tijd om het nog eens in andere woorden te laten zeggen. Je stopte met vrije tijd en studeer nu elke dag tot 21u00: je moet en zal dit onder de knie krijgen! Thuis was je de beste van de klas.

Collage over de ideale wereld: eentje in verbondenheid

: 60 minuten

leerlingen

: hele klas, ongeveer 10-20

Klasopstelling: zoals bij muzische vorming, eventueel in hoekenwerk/ groepswerk

Materiaal:

- Verschillende tijdschriften, kranten
- Papier, schaar, lijm/plakband
- A3 blad voor collage

Mmaak heterogene groepjes van 4, geef je eventueel een rol zoals bij coöperatief leren

• Instructie:

- a. *je maakt een collage van een school waarin kinderen met verschillend geloof, samen een betere wereld maken. Hoe ziet die school er uit? Wat doen kinderen? Hoe gaan ze respectvol en verbindend om met elkaars geloof?*
- b. Jullie **brainstormen** en zetten wat kernwoorden over die ideale wereld op papier. De oudste in de groep noteert alles (4 minuten)
- c. Jullie bespreken hoe je die ideale wereld zo in een collage kan stoppen dat iedereen die je collage ziet, meteen weet wat je bedoelt. Toon eventueel een voorbeeld.
- d. Aan de slag:
 - Duik in de tijdschriften en kranten
 - Scheur of knip beelden en woorden uit die helpen om in je ideale wereld tot verbinding te komen
 - Maak er een mooi samengesteld beeld van
 - Presenteer aan de klas waarom dat jullie ideale wereld is en hoe de verschillende religies tot verbinding en respect komen
- e. Differentiatie en verdieping
 - Neem die presentaties op video of in een geluidsfragment op. Deel het met collega's, Tine en Lies
 - Laat kinderen uit de betreffende groep hun fragment als basis gebruiken om een vrije tekst voor de schoolkrant/ website te schrijven over hun ideale wereld. Deel het met de wereld, ouders, collega's, Tine en Lies

Kinderen interviewen ouders

: 60 minuten tijdens oudercontact

: hele klas, ongeveer 10-20 leerlingen

Klasopstelling: zoals bij oudercontact

Materiaal:

- Clipbord met vragen + pen
- gsm of camera met geluidsfragment

- Fase 1: voorbereidend werk in de klas
 - a. Kinderen onderzoeken wat ze willen weten van hun eigen geloof en het geloof van anderen.
 - b. Ze stellen samen met de leerkracht 10 vragen op waar ze graag een antwoord op willen. Bijvoorbeeld: *wat maakt de mens een goed mens volgens jouw geloof? Kan iemand die geen varkensvlees eet toch een goed mens zijn? Is elk geloof gelijkwaardig of is 1 geloof het beste? Is het goed om bevriend te zijn met mensen uit een ander geloof? ...*
 - c. Per 2 of 3 krijgen kinderen 3 vragen toegekend. Deze vragen stellen zij op het oudercontact aan minstens 5 verschillende ouders. Het mogen hun eigen ouders zijn, maar dat moet niet. Ze moeten zeker ook andere ouders dezelfde vraag voorleggen.
 - d. Oefen met kinderen hoe ze moeten doorvragen: *hoe bedoel je? Geef eens een voorbeeld?...*
- Fase 2: zelf beantwoorden in de klas van deze vragen
 - a. Beantwoord in kleine groepjes deze 10 vragen: de kinderen moeten het eens geraken in hun groepje over het antwoord
 - b. Indien je een school met de iPad bent: kan je ze via de iPad op een poll laten stemmen, zo zijn de resultaten meteen zichtbaar en geordend voor iedereen
- Fase 3: interviewen van ouders tijdens oudercontact
 - a. Elk groepje interviewt de ouders. Antwoorden worden gefilmd, opgenomen met een gsm (geluid) of genoteerd. Wat NIET mag, is dat ouders een enquête invullen, het gaat namelijk over het gesprek zelf, de waarde van de dialoog
 - b. Ouders mag je beloven dat zij de resultaten van dit onderzoek te horen krijgen
- Fase 4: in de klas worden de resultaten verwerkt
 - a. Verwerking en visualisering van de resultaten
 - b. Vergelijken antwoorden kinderen en antwoorden ouders
 - c. Conclusies trekken en betekenis geven

- Fase 5: aanbevelingen schrijven
 - a. De kinderen schrijven een brief aan de ouders met de resultaten
 - b. Ze voegen 2 tips toe om tot meer verbinding te komen tussen verschillende religies.
 - c. Deel de brief met de wereld, collega's, ouders, Tine, Lies, ...

Spreekoefening vanuit het ui-model: door Ilonka en Elif

: 60 minuten in totaal

: hele klas, ongeveer 10-20 leerlingen

Materiaal:

- Ui-model
- Richtvragen

- Fase 1: voorbereidend werk in de klas
 - a. **Het ui-model aanbrengen:** welke betekenis heeft het voor ons? *De spreekopdracht die volgt, vertelt hoe jouw overtuiging zichtbaar wordt in jouw gedrag. Zo leren we elkaar beter kennen en oefenen we ineens in helder spreken.*
 - b. **Voorbeeld van 1-minuut:** jij als leerkracht geeft een spreekbeurt van 1 minuut voor de kinderen en zij geven jou feedback. Je vertelt wat voor jou belangrijk is in het leven en hoe dat in jouw lesgeven, in je vriendschappen, in je gedrag zichtbaar wordt. Vertel er ook bij op welke momenten dat erg zichtbaar is en op welke momenten het je niet lukt om naar jouw visie te leven.
Bijvoorbeeld: ik ben juf Tine en voor mij is aandacht erg belangrijk. Ik geef mensen rondom mij graag aandacht, zo weten ze dat ze de moeite waard zijn. Ik geef ook mijn hond aandacht en ik verzorg mijn plantjes met aandacht. Maar ook als je aan mijn kinderen of vriendinnen zou vragen mij te omschrijven, zullen ze waarschijnlijk zeggen dat ik een aandachtig luisteraar ben. Ik vind aandacht echt belangrijk, want zo leef je meer in het moment zelf, in het nu. Je bent niet aan het piekeren over vroeger of de toekomst. Zo heb ik er een hekel aan als je tegen iemand aan het praten bent en ze checken hun gsm ofzo. Dan lijkt het of je niet belangrijk bent. Ik wil mensen graag het gevoel geven dat ze belangrijk zijn. Daarom neem ik de tijd om voor ieder van jullie altijd een kleine boodschap op je toets te schrijven, je te vragen hoe je weekend was, kan ik geduldig luisteren naar iemand die naar woorden zoekt en heb ik tijdens de schooluren nooit mijn gsm aan staan. (gedrag). Dat doe ik omdat ik jullie belangrijk vind en dit met aandacht wil doen.
 - c. **Korte brainstorm:** wat is belangrijk voor jou in waarden, in het leven? Wat maakt deel uit van jouw identiteit? Op welke manier is datgene wat belangrijk is voor jou, ook zichtbaar in je gedrag? (rondgaan en feedback geven waar nodig). Huiswerk: verder verfijnen en oefenen van je 1-minuut verhaal voor de klas.
- Fase 2: elke dag komen **3 kinderen aan bod die hun 1-minuut verhaal vertellen**
 - a. De groep luistert en geeft feedback (dit herken ik in jou, en dat heb je krachtig verteld -> zo kan de feedback over de relatie én over taal gaan)
 - b. zo zijn de resultaten meteen zichtbaar en geordend voor iedereen
- Fase 3: **kom er nog op terug!**
 - a. Probeer de inzichten die je meekrijgt van kinderen in je lessen, de groepsdynamica ed te gebruiken.
 - b. Zo kan je bijvoorbeeld elk kind een portret laten maken van zichzelf of iemand anders op basis van dat verhaal: verwerk deze elementen tot een beeld waarin de ander zijn overtuiging en gedrag erg zichtbaar wordt. Doe het de ander cadeau.

Radio Racismo: door Ayoub, Mohamed & Halid

: een trimester?
school

: hele klas, ongeveer 10-20 leerlingen + bij uitbreiding hele school

Materiaal:

- Ui-model
- Richtvragen

- Fase 1: voorbereidend werk in de klas
 - a. **Verhalen verzamelen:** welke moeilijkheden komen er op school in ruzies al eens voor? Welke verwijten over je huidskleur, cultuur, identiteit of anders-zijn hoor je al eens? Oplijsten zonder aandacht voor gevoelens. Die fase komt later. Eerst feitelijk vertellen.
 - b. **Betekenis geven aan die verhalen:** hoe voelt degene zich die dat hoort? Hoe voelt degene zich die zo aangesproken wordt? Hoe zou degene zich voelen die dat zegt? Hoe denk je dat die gevoelens zullen evolueren? Veranderen ze na verloop van tijd? Wat is daarvoor nodig?
 - c. **3 antwoorden zoeken:** Kies één verhaal. Bedenk daar 3 mogelijke oplossingen bij: dit doet de 'dader', dit doet 'het slachtoffer', dit doet de school. Twee voorbeelden zijn niet helemaal goed. (bijvoorbeeld vanuit het assimilatiemodel of vanuit kleurenblindheid). De derde oplossing is eentje die zowel de dader als het slachtoffer in zijn waarde laat en verbinding herstelt: dit vanuit sensitief multiculturalisme en nieuwe autoriteit. Schrijf die 3 verschillende manier van aanpak goed uit.
- Fase 2: **Radio Racisme**
 - a. Het voorval wordt in een rollenspel ingesproken als geluidsfragment voor de radio. Het wordt meermaals op de speelplaats of in andere klassen beluisterd.
 - b. Daarna worden de 3 manieren van aanpak op de radio gebracht. Kinderen stemmen voor de aanpak die zij het beste vinden.
 - c. De dialoog daarna gaat over die keuze (waarom: ui-model) en wat ze daaruit over andere situaties kunnen leren.
- Fase 3: **delen met de brede school!**
 - a. Deel de geluidsfragmenten met andere partners, ouders, je website, ... Geef weer hoe er op jouw school mee omgegaan wordt. Gebruik het om op een ouderavond ook het gesprek aan te gaan, om leerkrachten rond de tafel te krijgen, ...

- b. Maak van je week tegen pesten, dankzij radio racismo, een week tegen racisme. Zo zien kinderen in dat de aanpak tegen pesten ook een goede manier is om met racisme om te gaan.
- c. Je kan wekelijks of maandelijks een nieuwe casus uitwerken voor radio racismo. Er zijn zeker een paar leerlingen die radiopresentator willen zijn of hun stem verlenen als acteur!